

POSUDEK OPONENTA K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Jméno studenta: Bc. Ondřej Bezděk

Název diplomové práce: Ekoteologie a ekologická praxe v Církvi československé husitské

Oponent: ThDr. Dalibor Vik, Ph.D.

V Praze, 4. 1. 2019

Diplomová práce Bc. Ondřeje Bezděka nese název „Ekoteologie a ekologická praxe v Církvi československé husitské“. Samotné téma bylo zvoleno vhodně a je zcela adekvátní danému typu studentské práce. Za prvé jde o téma aktuální a živé, za druhé však – v konkrétním spojení s teorií a praxí Církve československé husitské – poskytuje široké možnosti pro vlastní výzkum. Ten by se mohl ubírat např. cestou zkoumání „ekologických“ témat v historickém vývoji církve, jejich teologickou tematizací v církevních dokumentech, genezí ekologické problematiky ve světovém křesťanství a jejích ozvuků v CČSH apod. Pokud shlédneme šíři těchto jen letmo nastíněných témat, je nabíledni, že by každé z nich vydalo na samostatnou práci.

Ondřej Bezděk si je toho očividně dobře vědom, proto se zcela správně rozhodl pole svého bádání metodicky zúžit. Jako východisko pro teoretickou část práce („ekoteologie“) si proto zvolil – až na drobnou kapitolku týkající se Bohoslužebných knih a Zpěvníku CČSH – církevní periodikum *Český zápas*, a to v období posledních dvaceti let (sledované období 1999 – 2018). Vezmeme-li v potaz rozsah prostudovaného materiálu (cca 1.000 čísel periodika v celkovém objemu přes 5.000 tiskových stran), jedná se bezpochyby o výzkum úctyhodného rozsahu.

Druhá část práce je zaměřena na „ekologickou praxi“ církve a vychází jednak z časopiseckých a internetových zpráv, jednak z kvalitativní analýzy dat nashromážděných prostřednictvím průzkumu formou internetového dotazníku, adresovaného přímo konkrétním náboženským obcím. Obě tato pole výzkumného zájmu mají nicméně společného jmenovatele, jímž je autorova přiznaná náklonnost k „teologii zdola“, již otevřeně deklaruje v úvodu své práce: „Na rovinu náboženských obcí se orientuji z toho důvodu, že vyvíjejí nejvíc praktických aktivit a jejich dosah ve společnosti považuji za největší ze všech úrovní církevní hierarchie.“ (s. 8).

Toto pozitivní vymezení pak zároveň uspokojivě vysvětluje, proč byl za jádro výzkumu zvolen právě *Český zápas*, jehož obsah je spoluutvářen řadovými duchovními či laickými zástupci náboženských obcí – a naopak oficiální dokumenty církve či církevní akademická literatura je zastoupena ve výrazně menším rozsahu. Autor tím dává na srozuměnou, že o tom ví, avšak hodlá záměrně sledovat ve své práci koncepci odlišnou. To je koneckonců částečně vynuceno i povahou výzkumného materiálu samotného – autor v kapitole 3.1 upozorňuje, že hlavním východiskem postoje CČSH k ekologické problematice je stále bezmála čtyřicet let staré usnesení VI. sněmu (1981), které od té doby nebylo dle autora na celocírkevní úrovni významněji rozvíjeno či revidováno. Ve sledovaném období (1999 – 2018) také nebyl dle autorova zjištění vydán žádný článek s ekologickou tematikou v rámci *Theologické revue*.

Výzkumný cíl je zvolen sice možná na první pohled poněkud lakonicky – autorovi jde o to jednoduše zjistit, „jak jsou ekologická témata/péče o stvoření v naší církvi reflektována“ (s. 8) – avšak vzhledem k tomu, že jde (aspoň pokud je mi známo) o zatím první závěrečnou studentskou práci tohoto druhu, je shromáždění výzkumných dat a jejich předběžné ohledání cílem dostatečným. Je však třeba říci, že zde existuje plodný potenciál k dalšímu rozvíjení. Materiál by bylo lze dále analyzovat pomocí nejrůznějších kritérií vnějších (např. právě s přihlédnutím k oficiálním dokumentům církve, vývoji ve světové ekologické teologii atd.) i vnitřních (např. identifikací systematicko-teologických či biblických témat v předkládaných textech, jejich rozčlenění podle určité typiky, sledování převládající argumentace, identifikace hlavních ekologických témat a jejich četnosti a relevance apod.). Autor nabízí členění materiálu, získaného z *Českého zápasu*, podle kritéria rozsahu, které však nesleduje žádný specifický cíl snad kromě určité systematické přehlednosti, a rozlišuje tak (1) monotematická čísla, zabývající se explicitně tématem ekologie (kapitola 3.3.1), (2) samostatné články s ekologickou tematikou (kapitola 3.3.2) a (3) pozvánky na akce s ekologickou tematikou (kapitola 3.3.3). I tento prakticky ryze enumerační přístup má však své přednosti – jeho síla se vyjevuje především v množství shromážděného materiálu, které je samo o sobě výmluvné.

Neméně zajímavá je část druhá, která od příkladů konkrétní ekologické praxe z náboženských obcí, načerpané z časopiseckých a internetových zdrojů (kapitoly 4.1 a 4.2) postupuje k tematizaci autorem realizovaného výzkumu v rámci náboženských obcí (kapitola 4.3). Ta tvoří dle mého soudu nejvýživnější část celé práce a jistě by si zasloužila další pokračování a rozvíjení. Je možná škoda, že autor neuvedl ke svému výzkumu bližší metodologické podrobnosti (sada výzkumných otázek, skutečný počet respondentů, atd.), ovšem vzhledem k okolnostem a náročnosti výzkumu ve sledovaném prostředí tuto okolnost nezmiňují jako výtku, snad pouze jako připomínku standardního akademického úzu.

Z formálního hlediska práce obsahuje veškeré náležitosti a splňuje tak předepsaná formální kritéria. Autor dodržuje standardy bibliografických citací a užívá vzhledem k vymezenému tématu práce relevantní zdroje. Ryze kosmetickým nedostatkem je zjevně neúplný seznam zkratk (chybí zde např. v textu se vyskytující ECAV, CEC, PP, PVC). Typografie občas jemně pokulhává v poznámkách pod čarou, kde není sjednocený font (tak např. s. 10, 18, 20, 32, 38). Vyskytují se též pravopisné chyby – nejčastěji v čárkách u vedlejších vět (např. „Člověk však začal zasahovat do procesů, které dostatečně nepoznal a neuvědomuje si možné následky svého jednání“, s. 11) a u hlavních vět v poměru důsledkovém (např. „Bůh miluje přírodu a proto by měli opečovávat zeleň“, s. 14; „jeden člověk ani skupina nadšenců nic nezможou a proto vlastně ani nemá cenu se o něco snažit“, s. 15; „Další kapitola se týká spotřeby energií a je proto velmi obsáhlá“, s. 46). V textu rovněž kolísá styl psaní číslovek, resp. varianta slovo/číslovka je občas zvolena nevhodně (např. „Hned na straně dva nás donutí k zamyšlení“, s. 13; „Na straně čtyři nalézáme krátké zamyšlení“, s. 14; srov. oproti tomu větu začínající číslovkou „10. oddíl tohoto usnesení nese název Odpovědnost za prostředí, jeho zdraví a krásu“, s. 11). Místy nalézáme překlepy nebo pohrobky dodatečných úprav textu (např. „důležité sdělení“, s. 32; „telené čerpadlo“, s. 52; „Původní dokument již podle něho již zastaral“, s. 12; „určité riziko se týká i ostatních druhů druhů dopravy“, s. 43). Někde autor naplno nevyužil možnost zpřehlednění poznámek pod čarou užitím zkratky „Tamt.“ (např. s. 11). To jsou však drobnosti, které zmiňují pouze pro úplnost – neměly by mít vliv na celkové

hodnocení práce. Neřku-li, že ve srovnání s jinými závěrečnými pracemi je frekvence těchto jevů v podstatě zanedbatelná.

Shrnutí: Práci hodnotím jako výtečnou a přínosnou z několika důvodů. **(1)** Práce představuje první pokus o zacelení mezery ve výzkumu ekologické problematiky v konkrétním církevním prostředí CČSH. **(2)** Autor shromáždil díky poctivé práci se zdroji úctyhodnou šíři materiálu, o nějž se bude možné opřít v dalším bádání. **(3)** Vzhledem k osobní angažovanosti autora, kterou lze z jeho textu vyčíst, má předkládaná práce potenciál také v oblasti následné popularizace výsledků bádání. **(4)** Práce má přímou návaznost na praxi a obsahuje zcela konkrétní návrhy (vytvoření sítě ke sdílení zkušeností mezi náboženskými obcemi a připojená úvaha o ekologické náboženské obci). K drobným nedostatkům práce patří poněkud vágní formulace kritéria hodnocení výsledků výzkumu v části první a absence důkladnějšího rozpracování metodologie v části druhé – pro oba tyto nedostatky však existují polehčující okolnosti, které jsem uvedl výše.

K obhajobě navrhuji známku 1 - 2.

Náměty k diskusi:

(1) Ve své práci navrhuje sdílení informací s ekologickou tematikou mezi náboženskými obcemi – je podle vás výhodnější toto sdílení organizovat centrálně, nebo „zdola“ a proč?

(2) Jsou podle vás oprávněné obavy, že z ekologické tematiky se v dnešní době stává rovněž určitá ideologie, která by mohla ve spojení s křesťanskými církvemi zastíňovat vlastní křesťanskou zvěst?

(3) V CČSH je mnoho náboženských obcí zcela nemajetných a podmínky pro realizaci větších projektů zde jednoduše chybí. Existuje něco jako ekologické minimum, které by se dalo realizovat kdykoli a kdekoli?

Dalibor Vik